

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ، ارشاد و تفریح

تحلیل مضمون بیانیه گام دوم

انقلاب اسلامی و تدوین برنامه‌های راهبردی فرهنگ و هنر

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

هو الرفيح

تحليل مضمونِ بيانیه گام دوم انقلاب اسلامی

و تدوین برنامه های راهبردی فرهنگ و هنر

ویراست نخست

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

عنوان: تحلیل مضمون بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و تدوین برنامه‌های راهبردی فرهنگ و هنر

زیر نظر: کارگروه بیانیه گام دوم

ویراستار: مهناز احدی

طراح جلد و صفحه‌آرا: حسین آذری

نوبت چاپ: زمستان ۱۳۹۸

شمارگان: برای مخاطبان خاص

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی عصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی: ۶۲۷۴-۱۴۱۵۵. تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۸۸۸۹۳۰۷۶. Email: nashr@ricac.ac.ir

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۲.....	طرح مسئله
۶.....	اهمیت فرهنگ در بیانیه گام دوم
۸.....	فرصت‌ها و سرمایه‌های فرهنگی
۸.....	۱. خودآگاهی و باورهای انقلابی
۹.....	۲. ظرفیت‌ها و فرصت‌های ملی
۱۰.....	۳. امید، به‌عنوان کلیدی‌ترین توصیه برای مقابله با تبلیغ علیه انقلاب
۱۱.....	تشریح برنامه هفت‌گانه و اهداف کلان اکتشافی
۱۲.....	۱. علم و پژوهش
۱۴.....	۲. اخلاق و معنویت
۱۶.....	۳. اقتصاد
۲۰.....	۴. عدالت و مبارزه با فساد
۲۳.....	۵. استقلال و آزادی
۲۴.....	۶. عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن
۲۶.....	۷. سبک زندگی
۲۹.....	پيوست

مقدمه

بیانیه «گام دوم انقلاب» مقام معظم رهبری در آستانهٔ چهل سالگی انقلاب اسلامی، متکی بر آینده‌نگاری، تصویری از آینده و چشم‌انداز جمهوری اسلامی را با تحلیلی از گذشته و در چارچوب «ورود انقلاب اسلامی به دومین مرحلهٔ خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» ترسیم می‌کند که اگرچه خطاب اصلی آن به جوانان است، اما تکالیف و وظایفی را برای «مدیران کارآمد و پُرانگیزه و خردمند» مقرر می‌دارد «تا با فعال کردن و بهره‌گیری از مضامین این بیانیه، درآمدهای ملی را با جهشی نمایان افزایش دهند و کشور را ثروتمند و بی‌نیاز و به معنی واقعی دارای اعتمادبه‌نفس کنند و مشکلات کنونی را برطرف نمایند». این بیانیه در هفت فراز، محورهای برنامه‌های کلان چشم‌انداز جمهوری اسلامی را ترسیم می‌کند که عبارت‌اند از:

۱. علم و پژوهش؛
۲. معنویت و اخلاق؛
۳. اقتصاد؛
۴. عدالت و مبارزه با فساد؛
۵. استقلال و آزادی؛
۶. عزت ملی، روابط خارجی، مرزبندی با دشمن؛
۷. سبک زندگی.

براین اساس، ضروری است که دو اقدام اساسی درخصوص این بیانیه صورت گیرد. نخست، کوشش برای ایجاد فهم مشترک از مفاد آن که برای این منظور، روش تحلیل مضمون، بهتر می‌تواند راه‌گشا باشد و دوم، تدوین اهداف راهبردی و کلان‌وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در چارچوب مأموریت‌ها و تکالیفی که این بیانیه مقرر می‌دارد. در این گزارش تحلیلی و تجویزی سعی شده است این دو هدف محقق شوند.

طرح مسئله

۴۰ سال از تأسیس نظام جمهوری اسلامی می‌گذرد و در این چهار دهه، انباشتی از تجربهٔ تدوین و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های فرهنگی و هنری شکل گرفته است. چهلمین سال، زمان و فرصت مناسبی برای بازاندیشی، نقد گذشته و طراحی چشم‌انداز آینده است. طراحی چشم‌انداز آینده، بدون شناخت و ارزیابی گذشته برای پرهیز از امکان تکرار خطاها و اشتباه‌ها و اصرار ناصواب بر تداوم وضع موجود، تهمید طراحی چشم‌اندازی تحول‌آفرین و آینده‌ای امیدبخش ناممکن است. مقام معظم رهبری در مقدمهٔ این بیانیه این نکته را نیز متذکر می‌شوند که میان وضع موجود و مطلوب فاصله است که باید جبران شود.

«انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و بارزاده، همواره دارای انعطاف و آمادگی تصحیح خطاهای خویش است. اما تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست. به نقدها، حساسیت مثبت نشان می‌دهد و آن را نعمت خدا و هشدار به صاحبان حرف‌های بی‌عمل می‌شمارد، اما به هیچ بهانه‌ای از ارزش‌هایش که "بحمدالله" با ایمان دینی مردم آمیخته است، فاصله نمی‌گیرد. انقلاب اسلامی پس از نظام‌سازی، به رکود و خموشی دچار نشده و نمی‌شود و میان جوشش انقلابی و نظم سیاسی و اجتماعی تضاد و ناسازگاری نمی‌بیند، بلکه از نظریهٔ نظام انقلابی تا ابد دفاع می‌کند.

جمهوری اسلامی، متحجر و در برابر پدیده‌ها و موقعیت‌های نوبه‌نو، فاقد احساس و ادراک نیست، اما به اصول خود به‌شدت پایبند و به مرزبندی‌های خود با رقیبان و دشمنان به‌شدت حساس است. به خطوط اصلی خود هرگز بی‌مبالائی نمی‌کند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه بماند. بی‌شک، فاصلهٔ میان باید‌ها و واقعیت‌ها، همواره وجدان‌های آرمان‌خواه را عذاب داده و می‌دهد؛ اما این، فاصله‌ای

طی شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی، بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پُرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد.»

در این چهار دهه، دولت‌ها به فراخور برنامه‌ها و دیدگاه‌های اقتصادی و سیاسی خود در قلمرو فرهنگ نیز مجموعه اقداماتی را طراحی و به کار بسته‌اند و هرکدام مفهومی یا موضوعی را به اقتضای زمانه و سیاست خود برجسته کرده و بر آن تأکید ورزیده‌اند.

دهه ۶۰ زمانه دوره تأسیس جمهوری اسلامی و از سویی، جنگ تحمیلی بود و در قلمرو فرهنگ، مضمون اساسی سیاست‌گذاری و مدیریت فرهنگی تأکید بر نهادسازی و قوام بخشیدن هنر و فرهنگ انقلابی و اسلامی محسوب می‌شد. انقلاب، گذر از گفتمان فرهنگی رژیم گذشته به گفتمان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اقدام برای آفرینش و قوام بخشیدن به فرهنگ و هنر خاص خود را ضرورت می‌بخشید. فرهنگ و هنر جهاد و ایثار نیز، در این دوران انقلابی - مقاومتی شکل گرفت و بالنده و پرورده شد و تا دهه‌های بعد تأثیرات خود را برجای گذاشت. در این دوره، با حذف هژمونی فرهنگی مسلط دوره گذشته و مضامین آن، نهادها و شخصیت‌های فرهنگی و هنری حاشیه‌ای در متن جای گرفتند و فعال شدند. فعالان قلمروهای نشر، سینما، تئاتر و مطبوعات در این موج جدید فعال‌تر بودند. تا پایان دهه ۶۰، مدیران فرهنگی در کنار حمایت و تقویت فرهنگ و هنر مقاومت، مشکلات و کمبودهای طبیعی دوره جنگ را مدیریت می‌کردند تا فرهنگ و هنر نوپا بتواند راه خود را تداوم بخشد. نوسازی فرهنگ، متناسب با اقتضائات انقلاب و نیازهای زمانه جمهوری اسلامی، توأم با قوام بخشیدن فرهنگ مقاومت و ایثار، مفاهیم کانونی و برجسته در سیاست‌گذاری و مدیریت فرهنگی دهه ۶۰ قلمداد می‌شدند.

در دوره پساجنگ و ثبات و استقرار نظام جمهوری اسلامی، ترمیم زیرساخت‌ها و بازسازی اقتصاد، فرهنگ و هنر موضوعیت یافت و با افزایش منابع مالی دولت و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، رونق اقتصاد و فعالیت قلمرو فرهنگ، تبدیل به مسئله اصلی شد. در این دوران، اختیار و اقتدار دولت به دلیل برخورداری از منابع مناسب مالی گسترش یافته بود و از اوایل دهه هفتاد به بعد، موضوعات «تهاجم فرهنگی»، «رشد اقتصاد فرهنگ» و «عدالت فرهنگی» مفاهیمی کانونی بودند که چشم‌انداز فرهنگی نیمه نخست دهه ۷۰ را ترسیم و تعریف می‌کنند. در این دوره، رونق اقتصاد فرهنگ با نشانه‌های نوسازی و گسترش شماری

از رویدادهای فرهنگی و هنری مانند جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها و... در حوزه کتاب، سینما، تئاتر و... مشهود است و آمارهای تولید محصولات فرهنگ نیز از رشد مناسبی برخوردار شدند. به موازات هدف گذاری‌ها و برنامه‌ها و اقدامات دولت در دهه‌های گذشته، شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان نهاد فرادست قلمرو فرهنگ نیز، سیاست‌هایی را مشخص و مصوب کرده است که بر مدیریت و سیاست گذاری فرهنگی تأثیر داشته است. مهم‌ترین سند در این زمینه، مصوبه این شورا ذیل عنوان «نقشه مهندسی فرهنگی کشور» مصوب جلسه شورا در تاریخ ۱۳۹۱/۱۲/۱۵ است که چشم‌انداز و اهداف و راهبرد قلمرو کلان فرهنگ و هنر را به همراه قلمروهای آموزشی و تربیتی و اجتماعی مشخص می‌کند. اهداف کلان مهندسی فرهنگی کشور در این سند عبارت‌اند از:

اهداف کلان مهندسی فرهنگی کشور
۱. فراگیر شدن انس و تمسک به قرآن کریم و حاکمیت قرآن، عترت و عقلانیت اسلامی بر تلاش‌های نظری و عملی و تعالی هویت ملی و تقویت ایمان و عمل صالح؛
۲. نهادینه شدن ولایت‌مداری و انتظار مصلح، آرمان‌های حضرت امام و رهنمودهای مقام معظم رهبری و فرهنگ انقلابی و بسیجی؛
۳. تعمیق خودباوری ملی و پاسداری میراث‌های ارزشمند ایرانی-اسلامی و توسعه و ترویج زبان و ادبیات فارسی؛
۴. تعمیق فرهنگ عمل به احکام و فروع دین و نهادینه شدن شعائر، نمادها و آیین‌ها به‌ویژه نماز، امر به معروف و نهی از منکر و عفت عمومی و حجاب؛
۵. برخورداری از نهاد مستحکم و انسان‌ساز خانواده، نرخ باروری و رشد جمعیت متناسب و سبک زندگی اسلامی-ایرانی؛
۶. نهادینه شدن روحیه همگرایی، کار جمعی و تعاون اجتماعی مبتنی بر نیکی و تقوا، ارتقاء الفت، اخوت اسلامی و اعتماد اجتماعی، امیدواری، نشاط، صداقت، نظم و انضباط و قانون‌پذیری و امنیت عمومی و اجتماعی؛
۷. نهادینه شدن فرهنگ عقلانیت، معنویت، عدالت و شایسته‌محوری در نظام‌های قانون گذاری، اجرایی و قضایی؛
۸. برخورداری از اخلاق و فرهنگ اسلامی کار، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری، تولید ثروت حلال و الگوی صحیح مصرف؛
۹. دستیابی به هنر متعهد به ارزش‌های اسلامی، انقلابی، معرفت‌افزا، بصیرت‌بخش و استکبارستیز؛
۱۰. برخورداری از نظام تعلیم و تربیت کارآمد و متعالی و دستیابی به جایگاه نخست علم و فناوری در منطقه و جهان اسلام؛
۱۱. دستیابی به جایگاه برتر در تولید و تأمین نرم‌افزاری و سخت‌افزاری نظام اطلاعات، ارتباطات و رسانه‌های کارآمد و مشارکت مؤثر در مدیریت جریان منطقه‌ای و جهانی اطلاعات، ارتباطات و رسانه؛
۱۲. دستیابی به تصویر روشن و الهام‌بخش از فرهنگ اسلامی، ایرانی و انقلابی و توانمند در ارائه الگوی پیشرفت و وحدت امت اسلامی؛
۱۳. بازآفرینی و استقرار نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مهندسی شده بر مبنای اصول و ارزش‌های فرهنگ اسلامی و ارتقاء قدرت نرم و توان مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمن در عرصه‌های مختلف.

بررسی کارنامه عملی فرهنگ و هنر از زاویه نگاه آمار محصولات و تولیدات تا حدی می‌تواند بخش‌های تاریک سیاست‌گذاری فرهنگی را روشن‌تر کند. در این دوره ۴۰ ساله، بودجه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از ۳۱۶۹ میلیون ریال در سال ۵۸، به ده میلیارد و ۲۲۶ میلیون و ۸۲۹ هزار ریال در سال ۹۶ با نرخ رشد متوسط ۲۴٪ افزایش یافته است. در حوزه کتاب، تعداد عناوین از ۲۹۴ به ۹۹ هزار و ۴۹۵ عنوان با رشد متوسط ۱/۱۶٪ رسیده و شمارگان کل کتاب از ۱۰۶ هزار به ۱۴۴ هزار و ۴۹۲ نسخه رشد داشته است. همچنین در این دوره، تعداد کتابخانه‌ها از ۳۶۸ باب به ۳۴۲۶ باب با رشد متوسط ۶٪ افزایش یافته است. از سوی دیگر اگر در سال ۵۷، ۲۴۹ نشریه منتشر می‌شد، این رقم در سال ۹۶ به ۶۲۸۲ عنوان رسید. اثر صوتی از ۸۱ عنوان در سال ۶۷، به ۵۴۵ عنوان با رشد متوسط ۶/۸٪ بالغ شد و ۲۲۶ عنوان نمایش در سال ۵۸ به ۱۵۱۸ عنوان در سال ۹۶ رسید. علاوه بر این شمار نگارخانه‌ها از ۶۹۶ در سال ۶۳ به ۳۸۲۷ افزایش یافته است. تعداد سالن سینما از ۲۳۱ سالن در سال ۶۴ به ۱۴۷ هزار و ۱۰۳ صندلی به ۵۳۹ سالن با ۱۵ هزار و ۸۳۰ صندلی با متوسط رشد سالانه ۲/۷٪ افزایش یافته است (طالب‌زاده، ۱۳۹۷).

با تأمل در ارقام یادشده می‌توان به این نکته دست یافت که در این روند چهل ساله، هرچند آمارها بیانگر رشد و توسعه فرهنگی مناسبی است؛ اما هنوز میان رشد فرهنگی با نیازهای مطلوب فرهنگی در مقیاس رشد جمعیت و افزایش شهرنشینی و تحولات فرهنگی و هنری و اقتضائات انقلاب اسلامی فاصله وجود دارد. به عبارتی دیگر، می‌توان گفت مفاهیم و مسائلی که دولت‌ها در این ۴۰ سال مطرح و پی‌گیری می‌کرده‌اند، همچنان موضوعات و پرونده‌های گشوده و به انجام نرسیده‌ای در قلمرو فرهنگ هستند، مانند؛ تهاجم فرهنگی، هویت فرهنگی، عدالت فرهنگی، آزادی فرهنگی، مصنویت فرهنگی، کاهش تصدی‌گری، قانون‌گرایی، رونق اقتصاد فرهنگ پایدار، سامان‌دهی هدفمند و غیررانتی و غیرتبعیض‌آمیز حمایت فرهنگی دولت و... در واقع، اگرچه در بخش زیرساخت‌های سخت و کالبدی فرهنگ و هنر و

محصولات و تولیدات فرهنگی و هنری، رشدی چشم‌گیر نمایان است؛ اما در بخش زیرساخت‌های نرم‌افزاری و ساختارهای توسعه‌ای و نظام جامع فرهنگی در حوزه نظارت و حمایت، هنوز جمهوری اسلامی به مقصد نرسیده است. به همین دلیل هنوز هم، مسائلی اساسی در قلمرو مدیریت و سیاست‌گذاری فرهنگی وجود دارد و هنوز هم، مسائل راهبردی به‌رغم وجود سندهای رسمی کافی و وافی فرادستی در این زمینه موضوعیت دارد؛ چراکه مسئله اصلی، فقدان تفکر و اقدام راهبردی و چشم‌انداز آینده‌نگرانه و آینده‌انگارانه است؛ نگاهی آینده‌نگرانه که در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به‌عنوان ترسیم‌کننده چشم‌انداز آینده، متبلور است.

اهمیت فرهنگ در بیانیه گام دوم

رهبر معظم انقلاب معتقدند که بسیاری از مشکلات در صحنه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی یا حتی سیاسی به مشکلات فرهنگی بازمی‌گردد.^۱ از نظر ایشان، فرهنگ اهمیتی والا دارد:

«اگر ما دنبال استقلال هستیم، باید به فرهنگ مراجعه کنیم و روی فرهنگ کار کنیم. اگر دنبال خودکفایی و رفاه عمومی مردم هستیم، اگر به دنبال تدین مردم و یک تمدن بزرگ اسلامی هستیم— که باید باشیم و البته هستیم— باید بر روی مسئله فرهنگ تأمل و تلاش و توجه و سرمایه‌گذاری ویژه‌ای بکنیم».^۲

«سیاست در خدمت فرهنگ است، اقتصاد در خدمت فرهنگ است، هنر در خدمت فرهنگ است، آن‌ها می‌دانند که اگر فرهنگ را عوض کردند، دیگر مبارزه‌ای باقی نمی‌ماند. اگر مبارزه با استکبار هست، اگر میل به ایستادگی و مقابله با دخالت اجنبی هست، به خاطر فرهنگ است. انسان یک فرهنگی دارد، همین فرهنگ را بیایند عوض کنند، همه چیز می‌شود مال خودشان؛ لذا همه فشار روی فرهنگ است».^۳

۱. بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۶۹/۹/۱۹.

۲. بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۷۵/۹/۲۰.

۳. بیانات در دیدار با رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۸۹/۶/۸.

از نظر ایشان، علاج مشکلات این کشور را جز با اصلاح فرهنگی نمی‌توان درمان کرد. مقام معظم رهبری معتقدند که تصحیحی فرهنگی لازم داریم. قدم اول هم

«این است که یک مرکز بینای هوشیار نگاه کند و ببیند مشکلات فرهنگی جامعه چیست. به مشکلات کوتاه‌مدت هم توجه نکند.^۱»

فرهنگ، هویت یک ملت است. ارزش‌های فرهنگی روح و معنای حقیقی یک ملت است. همه چیز مرتب بر فرهنگ است. فرهنگ حاشیه و ذیل اقتصاد نیست، حاشیه و ذیل سیاست نیست، اقتصاد و سیاست حاشیه و ذیل بر فرهنگ‌اند؛ به این باید توجه کرد. نمی‌توانیم فرهنگ را از عرصه‌های دیگر منفک کنیم.^۲»

«تسلط فرهنگی از تسلط اقتصادی و از تسلط سیاسی هم خطرناک‌تر است. چرا؟ چون وقتی یک ملت بر ملت دیگر تسلط فرهنگی پیدا کرد، هویت ملتی که زیر سلطه است، از بین می‌رود. شما فرض کنید یک انسان اصیل نجیب خانواده‌داری که دارای نیاکان و خانواده بسیار باشرافتی است، اگر کسی بخواهد از او نوکری بگیرد، به‌آسانی نمی‌تواند؛ چون او به شرافت خانوادگی خود متکی است و حاضر نیست کارهای پست انجام دهد. راه اینکه بتوانند او را به کارهای پست وادار کنند و از او نوکری بی‌مزد و منت بگیرند، این است که شخصیت او را، خانواده او را، سابقه او را، هویت او را و تاریخ او را از یاد او ببرند تا فراموش کند کیست و چه شخصیتی دارد. آن‌گاه همه‌گونه می‌توانند در او تصرف کنند؛ همه‌گونه می‌توانند بر سر او دست دراز کنند. یک ملت نیز همین‌طور است. اگر یک ملت را از تاریخش، از گذشته‌اش، از فرهنگش، از شخصیتش، از مفاخر علمی و دینی و سیاسی و فرهنگی‌اش جدا کردند و از یادش بردند – زبانش را از او گرفتند، الفبایش را از او گرفتند، کتابش را از او گرفتند، سابقه فرهنگی‌اش را از او گرفتند – این ملت آماده خواهد شد که هرچه می‌خواهند بر سرش بیاورند. این ملت دیگر جان پیدا نمی‌کند؛ مگر اینکه شخصیت‌های برجسته‌ای در آن ظهور کنند.»^۳

۱. بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۷۵/۹/۲۰.

۲. بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۹۲/۹/۱۹.

۳. بیانات در اجتماع بزرگ مردم اراک، ۷۹/۸/۲۴.

فرصت‌ها و سرمایه‌های فرهنگی

در بیانیه گام دوم پیش از ارائه برنامه‌های راهبردی هفت‌گانه، بر دارایی‌ها و سرمایه‌های فرهنگی موجود به‌مثابه فرصت‌هایی تأکید شده است که این برنامه‌ها را تحقق‌پذیر می‌کنند و پیش از هرگونه اقدامی، آن‌ها به‌مثابه دارایی بالقوه تلقی می‌شوند که باید بالفعل شوند تا زمینه برای تحقق چشم‌انداز آینده محقق شود. این سرمایه‌ها را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

۱. خودآگاهی و باورهای انقلابی

مقام معظم رهبری معتقدند انقلاب پُرشکوه ملت ایران تنها انقلابی است که چله‌ای پُرافتخار را بدون خیانت به آرمان‌هایش پشت سر نهاده و نخستین انقلاب بزرگ تاریخ انقلاب‌های دنیا در طول قرن‌های اخیر است که توانسته خط مستقیم و جهت‌گیری خود را در یک چنین مدت طولانی حفظ کند. ایشان این انقلاب را اولین انقلابی می‌دانند که با مردم شروع شد، با مردم ادامه یافت، حرف خود را عوض نکرد، راه خود را تغییر نداد و اهداف خود را کم و زیاد نکرد و معتقدند آن روز که جهان میان شرق و غرب مادی تقسیم شده بود و کسی گمان یک نهضت بزرگ دینی را نمی‌برد، انقلاب اسلامی ایران، با قدرت و شکوه پا به میدان نهاد؛ چارچوب‌ها را شکست؛ کهنگی کلیشه‌ها را به رخ دنیا کشید؛ دین و دنیا را در کنار هم مطرح کرد و آغاز عصر جدیدی را اعلام نمود. ایشان این عصر جدید را «عصر امام خمینی» می‌نامند و ویژگی آن را، بیداری و جرئت و اعتماد به نفس ملت‌ها در برابر زورگویی ابرقدرت‌ها؛ شکستن بت‌های قدرت ظالمانه؛ بالندگی نهال قدرت واقعی انسان‌ها و سربرآوردن ارزش‌های معنوی و الهی عنوان کردند. برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت. دغدغه ایشان این است که جوان انقلابی امروز، نداند ما بعد از چه دورانی، امروز در ایران مشغول چنین حرکت عظیمی هستیم و لذا، تأکید دارند که جوانان از تاریخچه این ۱۵۰ الی ۲۰۰ سال اخیر – از دوران اواسط قاجار به این طرف؛ از دوران جنگ‌های ایران و روس به این طرف – آگاه شوند و ببینند

چه حوادثی بر این کشور گذشته است. ایشان معتقدند اگر از این راهبرد غفلت شود، دروغ‌ها به جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت. ایشان پایان دادن به یک انحطاط تاریخی طولانی و تقابل دوگانه جدید «اسلام و استکبار» را از برکات انقلاب می‌دانند. به واسطه انقلاب، رژیم ننگین سلطنت استبدادی به حکومت مردم‌سالار تبدیل شد و عنصر اراده ملی، که جان‌مایه پیشرفت همه‌جانبه و حقیقی است، در کانون مدیریت کشور وارد شد. از دیگر دستاوردهای انقلاب در بیانات ایشان؛ افزایش مشارکت مردمی، ارتقاء بینش سیاسی آحاد مردم و نگاه آنان به مسائل بین‌المللی، سنگین کردن کفه عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور، افزایش چشم‌گیر عیار معنویت و اخلاق در فضای عمومی جامعه، تبدیل شدن ایران به نماد پُرابهت و باشکوه و افتخارآمیز ایستادگی در برابر قلدوران و زورگویان و مستکبران جهان و در رأس آنان آمریکای جهان‌خوار و جنایت‌کار است.

آفت اصلی این چهل سال، که از نظر ایشان باعث شد دستاوردهای انقلاب بیشتر از این نباشد، بی‌توجهی به شعارهای انقلاب و غفلت از جریان انقلابی بود.

۲. ظرفیت‌ها و فرصت‌های ملی

مقام معظم رهبری معتقدند نکته مهمی که باید برای حرکت‌های آینده در نظر داشته باشیم، استفاده از ظرفیت‌های طبیعی و انسانی کم‌نظیر است که با غفلت دست‌اندرکاران، تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است. مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است. ایشان جمعیت جوان زیر ۴۰ سال را فرصتی بسیار ارزشمند تلقی می‌کنند و معتقدند که جوانان می‌توانند یکی از مهم‌ترین مراکز سعادت ملت باشند.^۱ رهبر انقلاب، نسل جوان، به‌ویژه جوان دانشجو در هر جامعه را موتور حرکت تحولات اجتماعی و سیاسی عنوان می‌کنند.^۲ ایشان در بیاناتشان علاوه بر ظرفیت‌های کشور، به

۱. بیانات در دیدار با دانش‌آموزان و دانشجویان، ۷۴/۸/۱۰.

۲. بیانات در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۹۲/۹/۱۹.

ظرفیت‌های جهان اسلام، قاره آسیا - به خصوص غرب آسیا -، کشورهای مستقل و مستضعفان نیز پرداخته‌اند. ایشان نیروی انسانی را مهم‌ترین نقطه قوت قیام جمهوری اسلامی ایران می‌دانند.^۱

۳. امید، به‌عنوان کلیدی‌ترین توصیه برای مقابله با تبلیغ علیه انقلاب

مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم در خصوص امید می‌فرماید:

«پیش از همه چیز، نخستین توصیه من امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه ففل‌ها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت. آنچه می‌گویم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است. این‌جانب همواره از امید کاذب و فریبنده دوری جسته‌ام، اما خود و همه را از نومیدی بیجا و ترس کاذب نیز برحذر داشته‌ام و برحذر می‌دارم. در طول این چهل سال، و اکنون مانند همیشه، سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است. خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه‌نشان‌دادن واقعیت‌ها، پنهان‌کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ‌کردن عیوب کوچک و کوچک‌نشان‌دادن یا انکار محسنات بزرگ، برنامه همیشه‌گی هزاران رسانه صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان ملت ایران است؛ و البته دنباله‌های آنان در داخل کشور نیز قابل مشاهده‌اند که با استفاده از آزادی‌ها در خدمت دشمن حرکت می‌کنند. شما جوانان باید پیش‌گام در شکستن این محاصره تبلیغاتی باشید. در خود و دیگران نهال امید به آینده را پرورش دهید. ترس و نومیدی را از خود و دیگران برانید. این نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد شماست. نشانه‌های امیدبخش - که به برخی از آن‌ها اشاره شد - در برابر چشم شماست. رویش‌های انقلاب بسی فراتر از ریزش‌هاست و دست‌ودل‌های امین و خدمت‌گزار، به مراتب بیشتر از مفسدان و خائنان و کیسه‌دوختگان است. دنیا به جوان ایرانی و پایداری ایرانی و ابتکارهای ایرانی، در بسیاری از عرصه‌ها با چشم تکریم و احترام می‌نگرد».

ایشان معتقدند که دشمن سه هدف مرحله‌ای و مقطعی را تعقیب می‌کند.

اول، تخریب وحدت ملی؛ دوم، تخریب ایمان و باورهای کارساز در دل مردم؛ سوم، تخریب روح امید و آینده در ذهن مردم.^۱ مضامین این سرمایه و فرصت‌ها، که در این بیانیه به‌مثابه هفت برکت از برکات و دستاوردهای انقلاب اسلامی است، در نمودار زیر ترسیم شده است:

نمودار ۱. مضامین سرمایه و فرصت‌های تحقق برنامه‌گام دوم

تشریح برنامه هفت‌گانه و اهداف کلان اکتشافی

در این بیانیه به‌منظور تحقق جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ، به‌مثابه منشوری برای دومین مرحله «خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» و فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی در هفت کلان‌برنامه، اهداف راهبردی مشخص شده‌اند که این تحلیل مضمون، در چارچوب مفاد بیانیه‌گام دوم

۱. بیانات خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۷۸/۹/۲۶.

و نیز دیگر رهنمودها و بیانات ایشان تشریح، و کوشش شده تا متکی بر مفادش و با بهره‌گیری از آن، اهداف کلان مأموریت‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به نحو استنباطی و کارشناسانه تدوین شود؛ به عبارت دیگر، تحلیل مضمون، متکی بر کلیدواژه‌ها و عبارات بیانیه و تدوین اهداف در همان چارچوب، اما به روش استنباطی صورت گرفته است.

۱. علم و پژوهش

مقام معظم رهبری دانش را آشکارترین وسیله عزت و قدرت کشور عنوان کرده و می‌فرمایند:

«ما تأکید می‌کنیم روی علم. این تأکید، جدی است؛ تعارف نیست؛ از روی یک احساس کاذب تشریفاتی موسمی نیست؛ بلکه از یک تشخیص عمیق و محاسبه‌شده برمی‌خیزد. زورگویی در دنیا زیاد است. زورگویان، متکی به قدرتشان هستند. آن قدرت و آن ثروت و آن امکانات، برخاسته از دانش آنهاست. بدون دانش نمی‌شود مقابله کرد، نمی‌شود مواجهه کرد. من یک وقتی این حدیث را خوانده‌ام: "العلم سلطان". علم عبارت است از اقتدار. علم، خودش یک اقتدار است. هرکس این اقتدار را داشت، می‌تواند حرکت کند؛ هرکسی، هر ملتی، هر جامعه‌ای که نداشت، مجبور است از اقتدار دیگران پیروی کند. بنابراین، این یک محاسبه دقیق است»^۱.

ایشان در بیانیه گام دوم در این مورد می‌افزایند:

«ما هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقبیم؛ باید به قله‌ها دست یابیم. باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم. ما از این مرحله هنوز بسیار عقبیم؛ ما از صفر شروع کرده‌ایم. عقب‌ماندگی شرم‌آور علمی در دوران پهلوی‌ها و قاجارها در هنگامی که مسابقه علمی دنیا تازه شروع شده بود، ضربه سختی بر ما وارد کرده و ما را از این کاروان شتابان، فرسنگ‌ها عقب نگه داشته بود. ما اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می‌رویم، ولی این شتاب باید سال‌ها با شدت بالا ادامه یابد تا آن عقب‌افتادگی جبران شود. این جانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و

مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش بگیرید. سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما به شدت بیمناک است، ناکام سازید».

مراد از تولید علم و جهاد علمی را می‌توان از سایر رهنمودها و بیانات ایشان به دست آورد. ایشان در جایی فرمودند:

«تولید یعنی چه؟ مقصودم فقط تولید کالا نیست: تولید در یک گستره وسیع باید شعار ملت باشد. تولید کار، تولید علم، تولید فناوری، تولید ثروت، تولید معرفت، تولید فرصت، تولید عزت و منزلت، تولید کالا و تولید انسان‌های کارآمد؛ این‌ها همه تولید است. رمز سعادت ملت ما در این است که در این گستره وسیع، هم دولت و هم ملت، بر این تولید همت بگماریم. این تأمین‌کننده امنیت ملی و اقتدار و پیشرفت کشور است؛ این یک جهاد است. من امروز به شما عرض می‌کنم، هم به مسئولین و مأموران دولتی و هم به آحاد مردم، به خصوص به شما جوان‌ها؛ این یک جهاد است. امروز تولید علم، تولید کار، تولید ابتکار، تولید کالا، کالای مورد نیاز مردم، تولید انسان کارآمد، تولید فرصت و تولید عزت، هر کدام از این‌ها یک جهاد است. مجاهد فی سبیل الله تولیدکننده است؛ باید هم علم را بیاموزیم و هم علم را تولید کنیم. ما باید یک کشور عالم بشویم. در یک روایتی از امیر المؤمنین نقل شده است که فرمود: "العلم سلطان، من وجده صال و من لم یجده صیل علیه؛ یعنی علم اقتدار است، علم مساوی است با قدرت؛ هر کسی که علم را پیدا کند، می‌تواند فرمان‌روایی کند؛ هر ملتی که عالم باشد، می‌تواند فرمان‌روایی کند؛ هر ملتی که دستش از علم تهی باشد، باید خود را آماده کند که دیگران بر او فرمان‌روایی کنند. ما باید علم را با همه معنای کامل آن به عنوان یک جهاد دنبال کنیم؛ این را من به جوان‌ها، استادان و دانشگاه‌ها می‌گویم. علاوه بر این، علم مجرد و به‌تنهایی هم کافی نیست؛ علم را باید وصل کنیم به فناوری، فناوری را باید وصل کنیم به صنعت

و صنعت را باید وصل کنیم به توسعه کشور. صنعتی که مایه توسعه و پیشرفت کشور نباشد، برای ما مفید نیست؛ علمی که منجر به فناوری تولید نشود، فایده‌ای ندارد و نافع نیست. وظیفه دانشگاه‌ها سنگین است؛ وظیفه آموزش و پرورش سنگین است؛ وظیفه مراکز تحقیقاتی و مراکز پژوهشی سنگین است»^۱.

مضامین کلیدی بیانیه در مورد علم و پژوهش
دانش، وسیله عزت و قدرت یک کشور است.
هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقب هستیم، باید به قله‌های دانش دست یابیم.
این راه [دست‌یابی به علم] را باید با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید.
جهاد علمی جوانان کشور برای ناکام گذاشتن دشمن است.
شدت گرفتن شتاب علمی، برای جبران عقب‌ماندگی شرم‌آور علمی در دوران قاجار و پهلوی است.
به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم.

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو علم و پژوهش
طراحی روش رصد فرهنگی (چشم‌بینی) جامع، روزآمد و هوشمند برای شناسایی روندهای فرهنگی ملی و جهانی
ایجاد و ارتقاء ظرفیت‌های فناوری و شرکت‌های دانش‌بنیاد برای غنای محصولات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
سیاست‌گذاری افزایش پژوهش و آموزش و نگاه آینده‌نگرانانه در زمینه تولید و مصرف آثار، خدمات و کالاهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
افزایش پشتوانه اندیشگی و فکری نظام تولید و مصرف فرهنگی، هنری و رسانه‌ای
شناسایی نهادها و مجامع فعال در حوزه فرهنگ و بررسی کم و کیف حضور مؤثر در آن‌ها و استفاده از ظرفیت‌های دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه در این زمینه
طراحی بانک جامع اطلاعات و منابع فرهنگی و هنری هوشمند
انجام پژوهش‌های موردنیاز برای ورود به بازارهای جهانی
توسعه، ارزیابی و نظارت بر اثربخشی حمایت‌های دولتی از بخش فرهنگ و هنر

۲. اخلاق و معنویت

اخلاق در بیانات و دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، شأنی والا و ممتاز و یگانه دارد. در مورد این محور در بیانیه می‌فرمایند:

«شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند، برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این

۱. بیانات در دیدار با زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی، ۸۵/۱/۱.

تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومت‌ها توفیق چندانی نخواهد یافت. اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به دست نمی‌آید، پس حکومت‌ها نمی‌توانند آن را با قدرت قاهره ایجاد کنند، اما اولاً خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند، و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانون‌های ضد معنویت و اخلاق، به شیوه معقول بستیزند و خلاصه، اجازه ندهند که جهنمی‌ها مردم را با زور و فریب، جهنمی کنند».

ایشان معتقدند که مسیر دین وقتی تغییر پیدا می‌کند که آن نقطه اصلی، آن هسته اصلی تغییر پیدا کند؛ یعنی هسته قدرت، هسته مدیریت، هسته ریاست؛ اگر تغییر پیدا کند، همه چیز تغییر می‌کند.^۱ ایشان در قسمت دیگری از بیانیه، در مورد نقش رسانه‌ها در ترویج بی‌اخلاقی و معنویت‌زدایی می‌فرمایند:

«ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته و فراگیر، امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانون‌های ضدمعنویت و ضد اخلاق نهاده است و هم‌اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم. دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره وظایفی سنگین برعهده دارند که باید هوشمندانه و کاملاً مسئولانه صورت گیرد و این البته به معنی رفع مسئولیت از اشخاص و نهادهای غیرحکومتی نیست. در دوره پیش رو باید در این باره برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی تنظیم و اجرا شود».

مقام رهبری معتقدند که امروز مهم‌ترین ابزار جنگ بین قدرت‌ها در دنیا رسانه است و امروز حتی قدرت‌های بزرگ هم با رسانه‌ها کار می‌کنند. امروز تأثیر رسانه‌ها و تلویزیون‌ها و هنرها و این شبکه‌های عظیم اطلاع‌رسانی اینترنتی و ... از سلاح و از موشک و از بمب اتم بیشتر است.^۲

«دشمن از راه اشاعه فرهنگ غلط - فرهنگ فساد و فحشا - سعی می‌کند جوان‌های ما را از ما بگیرد. کاری که دشمن از لحاظ فرهنگی می‌کند،

۱. بیانات در دیدار با اقشار مختلف مردم به مناسبت عید غدیرخیم، ۹۵/۶/۳۰.

۲. بیانات در جمع کارکنان سازمان صدا و سیما، ۸۳/۲/۲۸.

یک "تهاجم فرهنگی"، بلکه باید گفت یک "قتل عام فرهنگی" و یک "غارت فرهنگی"، یک "شبیخون فرهنگی" است.^۱

مفاهیم کلیدی مضمون بیانیه درمورد اخلاق و معنویت
معنویت به معنی برجسته کردن ارزش های معنوی از قبیل: اخلاص، ایثار، توکل، ایمان در خود و جامعه است.
اخلاق، یعنی رعایت فضیلت هایی چون: خیرخواهی، گذشت، کمک به نیازمند، راست گویی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس و دیگر خلقیات نیکو
اخلاق و معنویت جهت دهنده همه حرکت ها و فعالیت های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است.
زندگی با وجود معنویت و اخلاق، حتی با کمبودهای مادی بهشت می شود و نبود آن، حتی با برخورداری مادی جهنم می آفریند.
رشد شعور معنوی و وجدان اخلاقی، زمینه ساز برکات زیادی است.
ترویج زمینه ها و میدان دادن به نهادهای اجتماعی و مبارزه با کانون های ضد معنویت و اخلاق؛ شیوه های معقول و پرهیز از به کار بردن قدرت قاهره در این زمینه
برنامه ریزی برای مقابله با تهاجم روزافزون دشمنان به دل پاک و توانای نوجوانان و نونهالان

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو اخلاق و معنویت
حمایت از محصولات فرهنگی، هنری و رسانه ای در اعتلای اخلاقی و صیانت هویتی
تقویت نقش و تأثیر نهادها و آیین های هویت ساز دینی و ملی
مبارزه با سطحی نگری، تحجر و ترویج خرافات و بهره برداری ابزاری از عواطف دینی و ملی
گسترش توجه به دین، معنویت و اخلاق در ایران برای گفت و گوها و مناسبات بین الادیانی
تداوم سنت های فرهنگی اصیل و حفظ میراث معنوی اسلام و ایران
حمایت از آثار و محصولات ناظر به ارزش های انسانی از قبیل: عدالت فرهنگی، معنویت، اخلاق، قانون گرایی و...
تقویت فعالیت های فرهنگی و هنری بر محور قرآن، مودت حضرت رسول (ص) و عترت
مبارزه با ترندهای رسانه ای و تبلیغات دشمن علیه اخلاق و معنویت

۳. اقتصاد

مقام معظم رهبری معتقدند که اقتصاد، نقطه ای کلیدی و تعیین کننده است. اقتصاد قوی، نقطه قوت و عامل مهم سلطه ناپذیری و نفوذ ناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه ضعف و زمینه ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان. فقر و غنا بر مادیات و معنویات بشر اثر می گذارد.

۱. بیانات در دیدار با فرماندهان گردان ها، گروهان ها و دسته های عاشورایی نیروهای مقاومت بسیج سراسر کشور، ۷۱/۴/۲۲.

«باید ما قوی بشویم؛ باید در داخل، خودمان را قوی کنیم. بنده مکرر عرض کرده‌ام این قوتی که برای کشور لازم است چه‌جوری تأمین می‌شود؛ اولاً از راه یک اقتصاد قوی؛ همین اقتصاد مقاومتی که سیاست‌های آن ابلاغ شده است و بر روی زمین و به‌صورت کار عملی و عملیاتی و اجرایی هم باید با شدت هرچه تمام‌تر و بدون فوت وقت دنبال بشود... سه عامل اساسی اقتدار ملی این موضوع‌ها هستند: اقتصاد قوی و مقاوم، علم پیشرفته و روزافزون و حفظ روحیه انقلابی‌گری در همه، به‌خصوص در جوان‌ها؛ اینهاست که می‌تواند کشور را حفظ کند؛ آن وقت دشمن مأیوس خواهد شد.»^۱

ایشان می‌فرمایند که اقتصاد البته هدف جامعه اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن، نمی‌توان به هدف‌ها رسید. تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل کشور که بر تولید انبوه و باکیفیت، توزیع عدالت‌محور، مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف و مناسبات مدیریتی خردمندانه مبتنی است و در سال‌های اخیر، از سوی ایشان بارها تکرار و بر آن تأکید شده است، به‌دلیل همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد.

«گرچه اسلام، نهضت و حرکت معنوی و اخلاقی بود و هدف اعلای اسلام عبارت است از ساخت انسان متکامل و منطبق با طراز اسلامی، لکن بدون شک پیشرفت علم و پیشرفت و اعتلای اقتصادی جزء هدف‌های اسلامی است؛ لذا شما ملاحظه می‌کنید که در تمدن اسلامی، اسلام در یکی از فقیرترین و عقب‌مانده‌ترین نقاط دنیا ظهور کرد؛ اما هنوز پنجاه سال از عمر آن نگذشته بود که بیش از پنجاه درصد از دنیای متمدن آن روز در زیر پرچم اسلام قرار گرفت و هنوز بیش از دو قرن از عمر این تمدن نگذشته بود که دنیای بزرگ اسلامی در آن روز، قله تمدن بشری از لحاظ علم و انواع دانش و پیشرفت‌های مدنی و اقتصادی شد؛ این نبود مگر به برکت

تعالیم اسلام. اسلام به ما نمی‌گوید که ما معنویت را ملاحظه کنیم، اما از متن زندگی جامعه انسانی غافل بمانیم. ما باید برای استقلال امت اسلامی و برای عزت آن، همه تدابیر لازم را به کار ببریم که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، مسئله اقتصاد است. بنابراین، تلاش برای رشد و توسعه و اعتلای جنبه اقتصادی دنیای اسلام، از کارهایی است که بلاشک جزء هدف‌های اسلامی است.»^۱

رهبر معظم معتقدند که انقلاب اسلامی راه نجات از اقتصاد ضعیف و وابسته و فاسد دوران طاغوت را به ما نشان داد، ولی عملکردهای ضعیف، اقتصاد کشور را از بیرون و درون دچار چالش ساخته است. چالش بیرونی، تحریم و وسوسه‌های دشمن است که در صورت اصلاح مشکل درونی، کم‌اثر و حتی بی‌اثر خواهد شد. چالش درونی، عبارت است از عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی:

«دشمن خارجی هست، اما این موجب نشود که از ضعف‌های خودمان غافل بشویم. ما هم ضعف داریم، ما هم یک جاهایی اشکال و نارسایی و نابسامانی در کارمان هست؛ این‌جوری نیست که ما هیچ اشکالی نداریم، هیچ مشکلی در کار ماها نیست، فقط دشمن خارجی است که دارد مشکل ایجاد می‌کند؛ نه، مگس روی زخم می‌نشیند؛ زخم را خوب کنید، زخم را نگذارید به وجود بیاید. ما اگر مشکل داخلی نداشته باشیم، نه این شبکه‌ها می‌توانند اثر بگذارند، نه آمریکا می‌تواند هیچ غلطی بکند. ما مشکلاتمان را باید خودمان حل کنیم؛ مشکلات داخلی را باید حل کنیم، ضعف‌هایمان را باید حل کنیم؛ ما ضعف داریم. دفاع از حقوق مظلومین و وظیفه همه ماست؛ به‌خصوص دفاع از ضعفا و از حقوق ملت و وظیفه ماست، به‌خصوص دفاع از طبقات ضعیف ملت؛ همه بایستی مراقب باشیم. حالا طبقاتی هستند که مرفه‌اند، مشکلات زندگی، آن‌ها را فشار نمی‌دهد؛ اما یک گروه مهمی هم در کشور هستند که فشارهای زندگی، آن‌ها را زیر فشار قرار

می‌دهد. باید همهٔ همت ما این باشد که این‌ها را از زیر فشار

خارج کنیم؛ تلاشمان باید این باشد»^۱.

ایشان معتقدند که مهم‌ترین عیوب، وابستگی اقتصاد به نفت، دولتی بودن بخش‌هایی از اقتصاد که در حیطهٔ وظایف دولت نیست، نگاه به خارج و نه به توان و ظرفیت داخلی، استفادهٔ اندک از ظرفیت نیروی انسانی کشور، بودجه‌بندی معیوب و نامتوازن و سرانجام، نبود ثبات در سیاست‌های اجرایی اقتصاد و عدم رعایت اولویت‌ها و وجود هزینه‌های زائد و حتی مصرفانه در بخش‌هایی از دستگاه‌های حکومتی است. نتیجهٔ این‌ها، مشکلات زندگی مردم از قبیل: بیکاری جوان‌ها، فقر درآمدی در طبقهٔ ضعیف و... است.

راه‌حل این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرایی برای همهٔ بخش‌های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود. درون‌زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش‌بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدی‌گری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیت‌هایی که پیش‌تر به آن اشاره شد، بخش‌های مهم این راه‌حل‌هاست. بی‌گمان، مجموعه‌ای جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. دوران پیش‌رو باید میدان فعالیت چنین مجموعه‌ای باشد.

مفاهیم کلیدی مضمون بیانیه در مورد اقتصاد
اقتصاد هدف نیست، وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدف رسید.
اقتصاد مقاومتی با ویژگی‌های مردمی بودن و عدم تصدی دولت؛ مولدزا و دانش‌بنیاد
اقتصاد مستقل با ویژگی‌های تولید انبوه با کیفیت و توزیع عادلانه؛ مناسبات مدیریتی خردمندانه و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف
دانش اقتصاد قوی به‌عنوان عامل سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری
مقابله با چالش بیرونی (تحریم و وسوسهٔ دشمن) و چالش درونی (عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی مانند: وابستگی به نفت، بودجه‌بندی معیوب و...) از طریق اجرایی کردن سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به دست مجموعهٔ جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت
مواظبت از افکار عمومی و پرهیز از تحلیل‌های نادرست دربارهٔ نسبت مقاومت علیه استکبار با تحریم و مشکلات

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو اقتصاد
استفاده از ابزارهای حمایتی برای تولید و مصرف آثار و کالاهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای ایران
سیاست‌گذاری برای مقابله با استقبال کم از آثار و کالاهای فرهنگی و هنری بومی در قیاس با کالاهای خارجی در برخی از حوزه‌های فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
افزایش تقاضا و سهم آثار، خدمات و کالاهای فرهنگی ایرانی در سبد خرید خانوار
تقویت و حمایت از شکل‌گیری بازارها و کسب‌وکارهای فرهنگی و هنری جدید
تشویق سرمایه‌گذاران داخلی برای سرمایه‌گذاری در حوزه فرهنگ و هنر و رسانه و کاهش خطر آن
نظارت بر کیفیت و نحوه توزیع کالاهای اساسی اقتصاد فرهنگ
تقویت زیرساخت‌ها و سازوکارهای اقتصاد فرهنگ
کاهش هزینه‌های بالاسری و مستقیم فعالیت، خدمات و تولید فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
صیانت از اقتصاد فرهنگ در تلاطم‌های بازار مالی و کالایی
برنامه‌ریزی برای رفع ضعف مبادلات فرهنگی (صادرات فرهنگی)
ارتقاء توان رقابت محصولات فرهنگی و هنری کشور در بازار جهانی
گسترش و ترویج سنت وقف، نذورات، خیرات و... در تمامی حوزه‌های فرهنگ و هنر
تلاش در جهت افزایش سهم فرهنگ و هنر از معافیت مالیاتی، گمرکی، بیمه‌ها، انرژی و...
کمک به ایجاد و توانمندسازی نظام‌ها و تشکل‌های صنفی و تولیدی بخش فرهنگ و هنر
توسعه زیرساخت‌های توزیع و فروش محصولات فرهنگی و هنری
تقویت فرهنگ مصرف کالاهای ایرانی
ترویج خودباوری و اعتمادبه‌نفس برای شناخت و اتکا به ظرفیت‌های نرم و سخت کشور
حمایت از ایجاد و گسترش و رفع موانع کسب‌وکارهای فرهنگی و هنری

۴. عدالت و مبارزه با فساد

رهبر معظم انقلاب معتقدند که عدالت و مبارزه با فساد، لازم و ملزوم یکدیگرند. فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده‌چرکین کشورها و نظام‌ها و اگر در بدنه حکومت‌ها عارض شود، زلزله ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آنهاست؛ و این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیت‌های مرسوم و مبنایی تراز مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظام‌هاست. و سوسه مال و مقام و ریاست حتی در علوی‌ترین حکومت تاریخ، یعنی حکومت خود حضرت امیرالمؤمنین (ع)، کسانی را لغزاند، پس خطر ترویز این تهدید در جمهوری اسلامی هم که روزی مدیران و مسئولانش مسابقه زهد انقلابی و ساده‌زیستی می‌دادند، هرگز بعید نبوده و نیست؛ و این ایجاب می‌کند که دستگاهی

کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه حضوری دائم داشته باشد و به معنی واقعی با فساد مبارزه کند، به‌ویژه در درون دستگاه‌های حکومتی.

همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه مقامات حکومت جمهوری اسلامی است. همه باید از شیطان حرص بر حذر باشند و از لقمه حرام بگریزند و از خداوند در این باره کمک بخواهند و دستگاه‌های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت، از تشکیل نطفه فساد پیش‌گیری و بارش‌دان مبارزه کنند. این مبارزه نیازمند انسان‌هایی با ایمان و جهادگر و منبع الطبع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است. این مبارزه بخش اثرگذاری است از تلاش همه‌جانبه‌ای که نظام جمهوری اسلامی باید در راه استقرار عدالت به کار برد. عدالت در صدر هدف‌های اولیه همه بعثت‌های الهی است و در جمهوری اسلامی نیز دارای همان شأن و جایگاه است؛ این، کلمه‌ای مقدس در همه زمان‌ها و سرزمین‌هاست و به‌صورت کامل، جز در حکومت حضرت ولی‌عصر (ارواح‌نفاذ) میسر نخواهد شد، ولی به‌صورت نسبی، همه جا و همه وقت ممکن و فریضه‌ای برعهده همه، به‌ویژه حاکمان و قدرتمندان است. جمهوری اسلامی ایران در این راه گام‌های بلندی برداشته است که پیش‌تر بدان اشاره‌ای کوتاه رفت؛ و البته در توضیح و تشریح آن باید کارهای بیشتری صورت گیرد و توطئه‌ها و واژگونه‌نمایی و دست‌کم سکوت و پنهان‌سازی، که اکنون برنامه جدی دشمنان انقلاب است، خنثی شود.

ایشان در بیاناتی در بیست‌و دومین سالگرد امام خمینی در همین زمینه فرموده بودند:

«مکتب امام یک بسته کامل است، یک مجموعه است، دارای ابعادی است؛ این ابعاد را باید با هم دید، با هم ملاحظه کرد. دو بُعد اصلی در مکتب امام بزرگوار ما، بُعد معنویت و بُعد عقلانیت است... بُعد سومی هم وجود دارد، که آن هم مانند معنویت و عقلانیت، از اسلام گرفته شده است... بُعد عدالت هم در مکتب امام بسیار برجسته است. اگرچه به یک معنی عدالت هم از همان عقلانیت و نیز از معنویت برمی‌خیزد، اما برجستگی بُعد عدالت در منظر امام بزرگوار، آن را به‌طور مشخص‌تری در مقابل ما قرار می‌دهد»^۱.

مفاهیم کلیدی مضمون در مورد عدالت و مبارزه با فساد
عدالت در صدر هدف‌های اولیه پیامبران و دارای همان شأن در جمهوری اسلامی است.
فاصله‌ای ژرف میان باید‌ها و هست‌ها در حوزه عدالت جمهوری اسلامی است.
تحقق کامل عدالت فقط در حکومت حضرت ولی عصر (عج) رخ می‌دهد.
کم بودن فساد در کارگزاران حکومت جمهوری اسلامی نسبت به بسیاری از کشورها و دوران طاغوت، ولی همین کم بودن خطرناک و غیر قابل قبول است.
فساد اقتصادی، اخلاقی و سیاسی ضربه‌زننده به مشروعیت حاکمیت است.
عدالت و مبارزه با فساد لازم و ملزوم یکدیگرند.
تحقق نسبی عدالت به‌عنوان فریضه به‌عهده همه، به‌ویژه حاکمان و قدرتمندان
تشویق به کسب ثروت، اما ممنوعیت تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی
نیاز به دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در درون دستگاهها برای مبارزه با تشکیل نطفه فساد و پیش‌گیری از آن
مقابله رسانه‌ای با توطئه و از‌گونه‌نمایی، پنهان‌سازی و سکوت دشمنان در مقابل اقدامات عدالت‌گسترانه جمهوری اسلامی ایران
داشتن طهارت اقتصادی به‌عنوان شرط مشروعیت همه مقامات حکومت جمهوری اسلامی
حذر داشتن از شیطان حرص و لقمه حرام
بیمناک بودن از شکاف‌های عمیق طبقاتی و عدم غفلت از قشرهای نیازمند حمایت

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو عدالت و مبارزه با فساد
حمایت از کسب و کارهای در معرض تهدید و ورشکستگی
حمایت از هنرمندان در مناطق محروم و تأمین بیمه سلامت و کسب و کار آنها
سیاست‌گذاری برای تأمین امنیت و ثبات شغلی و حرفه‌ای برای هنرمندان، سینماگران، نویسندگان، شاعران و اصحاب هنر و فرهنگ و رسانه و بهره‌مندی مناسب آنان از خدمات مالی، بیمه‌ای و حقوقی
شفاف‌سازی نظارت بر محصولات و آثار و خدمات فرهنگی و هنری و رسانه‌ای و نیز سیاست‌ها و مقررات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
شفاف‌سازی توزیع و مصرف بودجه‌ها و یارانه‌های حمایتی حوزه فرهنگ، هنر و رسانه برای مقابله با فساد
ایجاد تسهیلات جهت دسترسی مناطق محروم و روستاها به آثار، خدمات و کالاهای فرهنگی و هنری و رسانه‌ای
فراهم آوردن امکان دسترسی همه فاعلان فرهنگی به منابع اطلاعاتی و حذف رانت آن
حذف روندها و موانع اداری و بروکراتیک
مبارزه با عدم تعادل و نابرابری توسعه فرهنگی در پهنه سرزمینی با توجه به استقرار جمعیت
به‌رسمیت شناختن خرده‌فرهنگ‌های ایرانی در چارچوب ارزش‌های ایرانی-اسلامی و منافع ملی برای تأمین عدالت فرهنگی
تسهیل قانونی و ساختاری برای رقابت خلاق در حوزه‌های فرهنگ و هنر
دسترسی فزاینده مولدان عرصه فرهنگ و هنر به فناوری‌های جدید
افزایش سهم زنان و جوانان در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و فعالیت‌های فرهنگی و هنری
تلاش در جهت افزایش سرانه فضاها و امکانات فرهنگی-هنری با نگرش عدالت فرهنگی

۵. استقلال و آزادی

رهبر معظم انقلاب معتقدند که استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرت‌های سلطه‌گر جهان است؛ و آزادی اجتماعی به معنی حق تصمیم‌گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همهٔ افراد جامعه است؛ و این هر دو از جملهٔ ارزش‌های اسلامی‌اند و عطیة الهی به انسان‌هایند و هیچ‌کدام تفضّل حکومت‌ها بر مردم نیستند. حکومت‌ها موظف به تأمین این دو هستند. منزلت آزادی و استقلال را کسانی بیشتر می‌دانند که برای آن جنگیده‌اند. ملت ایران با جهاد چهل‌سالهٔ خود از جملهٔ آنهاست. استقلال و آزادی کنونی ایران اسلامی، دستاورد، بلکه خون‌آورد صد‌ها هزار انسان والا و شجاع و فداکار است؛ غالباً جوان، ولی همه در رتبه‌های رفیع انسانیت. این ثمرهٔ شجرهٔ طیّبهٔ انقلاب را با تأویل و توجیه‌های ساده‌لوحانه و بعضاً مغرضانه، نمی‌توان به خطر انداخت. همه - به‌خصوص دولت جمهوری اسلامی ایران - موظف به حراست از آن با همهٔ وجودند. بدیهی است که «استقلال» نباید به معنی زندانی کردن سیاست و اقتصاد کشور در میان مرزهای خود، و «آزادی» نباید در تقابل با اخلاق و قانون و ارزش‌های الهی و حقوق عمومی تعریف شود.

«یکی دیگر از نقاط اصلی و خطوط اصلی تفکر امام، مسئلهٔ استقلال کشور، ردّ سلطه‌پذیری است... استقلال یعنی آزادی در مقیاس یک ملت؛ این معنای استقلال است. اینکه بعضی در زبان یا در شعار دنبال آزادی‌های فردی باشند، اما علیه استقلال کشور حرف بزنند، این یک تناقض است. چطور ممکن است آزادی فردی اشخاص محترم باشد، اما آزادی یک ملت، آزادی در مقیاس یک کشور، در مقابل تحریم‌های مخالفان و بیگانگان، محترم نباشد! این اصلاً قابل فهم نیست، قابل قبول نیست. متأسفانه کسانی هستند که تئوری‌سازی می‌کنند برای نفی استقلال کشور، استقلال را گاهی به انزوا معنا می‌کنند، گاهی به این عنوان که امروز استقلال کشورها یک ارزش به حساب نمی‌آید، قلم‌زنی می‌کنند و حرف می‌زنند؛ این حرف‌ها هم، در بین جامعه پخش می‌شود. کسانی این‌جوری حرکت می‌کنند. این یک غلط بزرگ، یک خطای بسیار مهم و خطرناک است»^۱.

مفاهیم کلیدی مضمون بیانیه در مورد استقلال و آزادی
استقلال و آزادی از ارزش‌های اسلامی و عطیه‌الهی به انسان‌ها هستند و به هیچ وجه تفضل حکومت‌ها بر مردم نیستند.
استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرت‌های سلطه‌گر جهان و نه به معنی زندانی کردن سیاست و اقتصاد کشور در میان مرزهای خود
استقلال و آزادی از ارزش‌های الهی و حقوق عمومی هستند.

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو استقلال و آزادی
ممانعت از ترویج فرهنگ بیگانه
مخالفت با مضامین فرهنگی منافی با استقلال کشور
تحقق نظارت قانون‌مند
توجه به تمایزها و مزیت‌های فرهنگ ایرانی-اسلامی و مراقبت از عدم هضم فرهنگی درخاضه فرهنگ تمدن غرب
تضمین آزادی‌های لازم در فعالیت فرهنگی-هنری
توسعه کمی و کیفی نهادها و مؤسسات فرهنگی غیردولتی و نیز نهادها و مؤسسات دینی برای صیانت از هویت مستقل و مردم‌نهاد آن‌ها

۶. عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن

رهبر معظم انقلاب در مورد عوامل بنیادی در روابط بین‌المللی می‌فرماید:

«این هر سه، شاخه‌هایی از اصل "عزت، حکمت و مصلحت" در روابط بین‌المللی‌اند. صحنه جهانی، امروز شاهد پدیده‌هایی است که تحقق یافته یا در آستانه ظهورند: تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی براساس الگوی مقاومت در برابر سلطه آمریکا و صهیونیسم؛ شکست سیاست‌های آمریکا در منطقه غرب آسیا و زمین گیر شدن همکاران خائن آن‌ها در منطقه؛ گسترش حضور قدرتمندان سیاسی جمهوری اسلامی ایران در غرب آسیا و بازتاب وسیع آن در سراسر جهان سلطه. این‌ها بخشی از مظاهر عزت جمهوری اسلامی است که جز با شجاعت و حکمت مدیران جهادی به دست نمی‌آید. سردمداران نظام سلطه نگران‌اند؛ پیشنهادهای آن‌ها عموماً شامل فریب و خدعه و دروغ است. امروز ملت ایران علاوه بر آمریکای جنایت‌کار، تعدادی از دولت‌های اروپایی را نیز خدعه‌گر و غیر قابل اعتماد می‌داند. دولت جمهوری اسلامی باید مرزبندی خود را با آن‌ها با دقت حفظ کند؛ از ارزش‌های انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکند؛ از تهدیدهای پوچ آنان نهراسد؛ و در همه حال، عزت کشور و ملت خود را در نظر

داشته باشد و حکیمانه و مصلحت‌جویانه و البته از موضع انقلابی، مشکلات قابل حل خود را با آنان حل کند. در مورد آمریکا حل هیچ مشکلی متصور نیست و مذاکره با آن، جز زیان مادی و معنوی محصولی نخواهد داشت»

مفاهیم کلیدی مضمون بیانیه در مورد عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن
تحرك جدید نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت در برابر سلطه آمریکا و صهیونیسم
شکست سیاست‌های آمریکا در منطقه غرب آسیا و زمین‌گیر شدن همکاران خائن آنها در منطقه
گسترش حضور قدرتمندان سیاسی جمهوری اسلامی در غرب آسیا
تحقق سه اصل عزت، حکمت و مصلحت، تنها با شجاعت و حکمت مدیران جهادی
شناخت دقیق دشمن (به‌ویژه آمریکا و اروپا)
خدعه‌گر و غیر قابل اعتماد بودن آمریکا و برخی از دول اروپایی
حل مشکلات قابل حل با اروپا از موضع انقلابی و حفظ ارزش‌های انقلابی و عزت و از روی حکمت و مصلحت
در مورد آمریکا حل هیچ مشکلی متصور نیست و مذاکره با آن، جز با زیان‌های مادی و معنوی محصولی نخواهد داشت.

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن
حمایت از آثار فرهنگی و هنری روشنگر ماهیت و ترفندهای فرهنگی دشمن
تقویت دیپلماسی فرهنگی مبتنی بر عزت و حکمت فرهنگی
تقویت کالاها و محصولات فرهنگی صادراتی
سیاست‌گذاری حضور مؤثر و مستمر در بازارهای جهانی و برطرف کردن دلایل مختلف عدم حضور از جمله: مشکلات ناشی از نبودن به‌کوانسیون برن و عدم تخصص کافی در نهادهای دولتی، غیردولتی و ...
فعال‌سازی ظرفیت بالقوه بخش فرهنگ برای تعاملات و افزایش قدرت حضور ایران در عرصه جهانی و ایجاد تسهیلات مناسب برای حضور فرهنگی-تمدنی (اسلامی- ایرانی) در منطقه و جهان
برقراری روابط فرهنگی و رسانه‌ای با کشورهای اسلامی
استفاده از فرصت حضور موفقیت‌آمیز برخی از محصولات فرهنگ، هنر و سینمای ایران در جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و حراج‌های بین‌المللی
ایجاد تعاملات سازنده با دیگر کشورهای دارای سابقه فرهنگی و تمدنی درخشان
همکاری و ائتلاف و ایجاد اتحادیه‌های رسانه‌ای با خبرگزاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی
استفاده از ظرفیت تنوع قومیتی، دینی و فرهنگی و اشتراکات فرهنگی با کشورهای منطقه و همسایه
بهره‌برداری از ظرفیت زمینه فعالیت‌های فکری و فرهنگی پس از شکست نظامی جریان‌های تندروی فرقه‌ها در منطقه
ایجاد تعاملات دوستانه و بهبود چهره بین‌المللی ایران در میان ملل جهان از طریق ارتباطات هنری

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن
توجه ویژه به داشتن راهبرد منسجم ملی در تعامل فرهنگی با جهان
مقابله با فعالیتهای گسترده جریانهای تندرو فرقه‌ای در منطقه و جهان
پایش محیط فرهنگی بین‌المللی و موقعیت‌یابی در این محیط
پیش‌بینی سازوکار اجرای قوانین در حوزه بین‌المللی فرهنگی
مرتفع‌سازی ضعف ارتباط مؤثر بین اصحاب فرهنگ، هنر و رسانه کشور با افراد و نهادهای فرهنگی و هنری خارج از کشور
مبارزه با گسترش جریانهای ایران‌هراسی و شیعه‌هراسی در منطقه و جهان
تقویت گفت‌وگوهای فرهنگی - دینی ایران با جهان به‌ویژه جهان اسلام و کشورهای منطقه

۷. سبک زندگی

رهبر معظم انقلاب معتقدند که ما اگر پیشرفت همه‌جانبه را به معنی تمدن‌سازی نوین اسلامی بگیریم - بالاخره مصداقی عینی و خارجی برای پیشرفت با مفهوم اسلامی وجود دارد؛ این جور بگوییم که هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد تمدن نوین اسلامی است؛ این محاسبه درستی است - این تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش، بخش ابزاری است؛ یک بخش دیگر، بخش متنی و اصلی و اساسی است. به هر دو بخش باید رسید.

آن بخش ابزاری چیست؟ بخش ابزاری عبارت است از همین ارزش‌هایی که ما امروز به‌عنوان پیشرفت کشور مطرح می‌کنیم: علم، اختراع، صنعت، سیاست، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی، اعتبار بین‌المللی، تبلیغ و ابزارهای تبلیغ؛ این‌ها همه، بخش ابزاری تمدن است؛ وسیله است. البته ما در این بخش در کشور پیشرفت خوبی داشته‌ایم. کارهای زیاد و خوبی شده است؛ هم در زمینه سیاست، هم در زمینه مسائل علمی، هم در زمینه مسائل اجتماعی، هم در زمینه اختراعات - که شما حالا اینجا نمونه‌اش را ملاحظه کردید و این جوان عزیز برای ما شرح دادند - و از این قبیل، الی ماشاءالله در سرتاسر کشور انجام گرفته است. در بخش ابزاری، علی‌رغم فشارها و تهدیدها و تحریم‌ها و این چیزها، پیشرفت کشور خوب بوده است.

اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد که همان سبک زندگی است که عرض کردیم. این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئله خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئله خط، مسئله زبان، مسئله کسب و کار، رفتار ما در محل کار، رفتار ما در

دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه‌های که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با رئیس، رفتار ما با مرئوس، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأمور دولت، سفرهای ما، نظافت و طهارت ما، رفتار ما با دوست، رفتار ما با دشمن، رفتار ما با بیگانه؛ این‌ها، آن بخش‌های اصلی تمدن است که متن زندگی انسان است.^۱

مفاهیم کلیدی مضمون بیانیه درمورد سبک زندگی اسلامی
زبان‌های جبران‌ناپذیر اخلاقی، اقتصادی، دینی و سیاسی به کشور ناشی از ترویج سبک زندگی غربی
مقابله با تلاش غرب (در ترویج سبک زندگی غربی) با جهاد همه‌جانبه و هوشمندانه جوانان

اهداف کلان فرهنگی در قلمرو سبک زندگی اسلامی
الگوسازی و ترویج سبک‌های زندگی همساز با هویت اسلامی-ایرانی
تأکید بر مشخصه‌ها و سبک‌های ایرانی-اسلامی در محصولات فرهنگی و هنری
حمایت از آموزش‌ها و پژوهش‌های ناظر به الگوسازی سبک زندگی اسلامی-ایرانی
حمایت از نهادها و تشکل‌های مردمی فعال در سبک زندگی اسلامی-ایرانی